

กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย
ของโรงเรียนนานาชาติ

Adaptive Psychological Strategies for Enhancing Social Immunity of Upper Primary
Students of International School

Received: Mar 30, 2026

Revised: May 28, 2026

Accepted: May 30, 2026

^{1*}สุเมธยา ไชยแขวง ²พองพรรณ เกิดพิทักษ์ ³ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา

^{1*}Sumattaya Chaikwang ²Pongpan Kirdpitak ³Prasarn Malakul Na Ayudhaya

^{1*-3}จิตวิทยาเพื่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

^{1*-3}Psychology for Developing Human Potentials, Kasem Bundit University

Corresponding Author, E-mail: caramia303@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติ (2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม และ (3) เพื่อศึกษาผลการใช้กลยุทธ์ดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายจำนวน 182 คนที่เลือกแบบเจาะจงเพื่อศึกษาภูมิคุ้มกันทางสังคม ส่วนกลุ่มที่ 2 คือ นักเรียน 40 คนจากกลุ่มที่ 1 ที่มีคะแนนภูมิคุ้มกันทางสังคมต่ำสุด แล้วสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยน ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับกลยุทธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดภูมิคุ้มกันทางสังคมและกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยน ข้อมูลวิเคราะห์ด้วยสถิติพาราเมตริก

ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า (1) ภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยรวมของนักเรียน 182 คนอยู่ในระดับสูง (2) กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับตัวที่พัฒนาขึ้นมีพื้นฐานจากทฤษฎีการรู้คิด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และทฤษฎีการเผชิญปัญหาเชิงรุก และ (3) หลังการทดลองและการติดตามผล นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนภูมิคุ้มกันทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเวลาเดียวกัน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสังเกตและการสะท้อนของนักเรียนและครู พบว่ามีนักเรียนพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงบวก การสร้างความสัมพันธ์ และกระบวนการเผชิญปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งผลเชิงคุณภาพเหล่านี้สอดคล้องและสนับสนุนผลเชิงปริมาณ

คำสำคัญ: กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยน ภูมิคุ้มกันทางสังคม นักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนนานาชาติ

Abstract

This study employed a mixed-methods research design with three objectives: (1) to examine the social immunity of upper elementary students in international schools, (2) to develop adaptive psychological strategies to strengthen their social immunity, and (3) to investigate the effects of applying these adaptive psychological strategies. The sample was divided into two groups. Group 1 consisted of 182 upper elementary students purposively

selected to study their social immunity. Group 2 comprised 40 students from Group 1 with the lowest social immunity scores, who were then randomly assigned into an experimental group and a control group of 20 students each. The experimental group received the adaptive psychological strategies, while the control group did not. The research instruments included a social immunity scale for elementary students and the adaptive psychological strategies developed for this study. Data were analyzed using parametric statistics.

The quantitative findings revealed that (1) the overall social immunity of the 182 students was at a high level, (2) the adaptive psychological strategies were developed based on cognitive theory, social learning theory, and proactive coping theory, and (3) after the intervention and follow-up, the experimental group demonstrated significantly higher social immunity scores than before the intervention and significantly higher than the control group at the .01 level. At the same time, the qualitative findings from observations and reflections of students and teachers indicated improvements in communication skills, relationship-building, and systematic coping processes. These qualitative insights were consistent with and reinforced the quantitative results. The integration of both strands provided comprehensive conclusions that clearly demonstrate the effectiveness of the developed adaptive psychological strategies.

Keywords: adaptive psychological strategies; social immunity; upper primary school students; international school

บทนำ

นักเรียนโรงเรียนนานาชาติเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา และประสบการณ์ชีวิต โดยเติบโตในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลจากหลากหลายเชื้อชาติและภูมิหลัง ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดความท้าทายในการปรับตัว การสื่อสาร และการเผชิญสถานการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อน อาทิ ความแตกต่างทางค่านิยม ความเข้าใจคลาดเคลื่อน หรือแรงกดดันจากกลุ่มเพื่อน ด้วยเหตุนี้ การเสริมสร้าง “ภูมิคุ้มกันทางสังคม” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยภูมิคุ้มกันทางสังคมหมายถึงความสามารถของบุคคลในการรับรู้ วิเคราะห์ และจัดการกับสถานการณ์ทางสังคมที่อาจส่งผลกระทบต่อความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม ผ่านกระบวนการทางจิตวิทยาที่ช่วยป้องกันตนเองจากอิทธิพลที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่เป็นช่วงวัยแห่งการพัฒนาความรู้คิด อารมณ์ และสังคมอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วยครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ครูผู้ช่วย ครู Mentor และนักเรียน ร่วมกับประสบการณ์ของผู้วิจัย พบว่า พฤติกรรมที่สะท้อนถึงปัญหาด้านสังคมของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายสามารถจำแนกออกได้เป็นประเด็นสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ (1) พฤติกรรมการแสดงออกทางสังคมที่ไม่เหมาะสม เช่น การไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างเหมาะสม การหลีกเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม (2) พฤติกรรมด้านอารมณ์ เช่น การขาดทักษะในการควบคุมอารมณ์ การแสดงออกด้วยถ้อยคำหรือกิริยาที่รุนแรงเมื่อเผชิญกับความไม่พึงพอใจ (3) การติดต่อสื่อสาร เช่น การพูดแทรก การพูดไม่ชัดเจน หรือไม่สามารถสื่อสารความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม (4) พฤติกรรมเอื้อสังคม เช่น การขาดความเห็นอกเห็นใจ ขาดการแบ่งปัน ไม่สามารถรับฟังหรือให้ความร่วมมือกับผู้อื่น และ (5) การตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคม เช่น การไม่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์หรือเลือกวิธีตอบสนองที่เหมาะสมต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิคุ้มกันทางสังคม (Gupta & Nebhinani, 2020; Mukhtarova, 2023) ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติประกอบด้วย 1) ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการตระหนักรู้ตนเอง 2) ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านพฤติกรรมเอื้อสังคม 3) ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการควบคุมอารมณ์ 4) ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการติดต่อสื่อสารทางบวก 5) ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการสร้างเสริมสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น และ 6) ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคม

การศึกษาภูมิคุ้มกันทางสังคม (social immunity) มีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกภายในที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคมที่ท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพและจากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครู ผู้ช่วยครู ครูพี่เลี้ยงและนักเรียนเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมจำเป็นต้องเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติ และแม้ว่าจะมีการนำวิธีทางจิตวิทยาไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนอย่างแพร่หลาย แต่พบว่า เครื่องมือและวิธีการหรือโปรแกรมส่วนมากจะนำมาจากต่างประเทศซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและสังคมของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย อีกทั้งการดำเนินงานมักเป็นลักษณะกิจกรรมระยะสั้น ๆ ขาดความต่อเนื่องและการติดตามผลในระยะยาว นอกจากนี้ ยังขาดการบูรณาการกลยุทธ์ที่ครอบคลุมทั้งกระบวนการคิด การสื่อสาร และการเผชิญปัญหาเชิงรุกที่นำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติตามแนวคิดของ Weekley and Ployhart (2006) และพัฒนากลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติ ตามแนวคิดทฤษฎีการรู้คิด การเรียนรู้ทางสังคม และการเผชิญปัญหาเชิงรุก โดยประยุกต์ใช้แนวคิดต่าง ๆ มาพัฒนาเป็นกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนที่ประกอบด้วย กลยุทธ์ด้านการรู้คิด กลยุทธ์ด้านการสื่อสาร และกลยุทธ์ด้านการเผชิญปัญหาเชิงรุก เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมตามโมเดลกลยุทธ์การปรับเปลี่ยน (adaptive strategies model) ของ Abrahams and Bragg (2020) โดยมีขั้นตอนดังนี้ (1) ขั้นการรับรู้ตามสภาพจริง (2) ขั้นการวิเคราะห์หม่อมมองและความสามารถ (3) ขั้นการวางแผน (4) ขั้นการลงมือปฏิบัติ (5) ขั้นการประเมินและปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านอารมณ์และสังคม รวมถึงความสามารถในการปรับตัวภายใต้บริบทวัฒนธรรมของโรงเรียนนานาชาติอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติ
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติ
3. เพื่อศึกษาผลการใช้กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียน โดย

3.1 เปรียบเทียบภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติ กลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล

3.2 เปรียบเทียบภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล

สมมติฐานการวิจัย

1. ภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติ กลุ่มทดลองที่ได้รับกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติ หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล สูงกว่าก่อนการทดลอง
2. ภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติ กลุ่มทดลองที่ได้รับกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติ หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล สูงกว่ากลุ่มควบคุม

นิยามปฏิบัติการ

1. ภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา หมายถึง ความสามารถของนักเรียนระดับประถมศึกษาในการรับรู้ เข้าใจ และปรับตัวต่อสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงหรือท้าทาย ผ่านพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสม การสร้างสัมพันธ์ทางบวกกับผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ มีการทักษะในการสื่อสารและแก้ปัญหาทางสังคมอย่างสร้างสรรค์และยืดหยุ่น เพื่อป้องกันหรือลดผลกระทบเชิงลบจากสังคมในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย

1.1 ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการตระหนักรู้ตนเอง (self-awareness immunity) หมายถึง การรู้จักและเข้าใจ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการของตนเองและบุคคลอื่น ประกอบด้วย 1) ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการควบคุมอารมณ์ (emotional regulation immunity) ได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งอารมณ์ทางบวก ประกอบด้วย ความพอใจ ดีใจ ภูมิใจ สนุกสนาน และอารมณ์ทางลบ ประกอบด้วย โกรธ โมโห หงุดหงิด ไม่พอใจ เสียใจ เศร้า กังวล กลัว อิจฉา 2) ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการติดต่อสื่อสารทางบวก (positive communication immunity) ได้แก่ การใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสมในการสื่อสาร การทักทาย การกล่าวคำขอบคุณ ขอโทษ การให้อภัย การแสดงความชื่นชม การช่วยเหลือ การปฏิเสธ ส่วนการสื่อสารทางลบ ได้แก่ พุดตะโกนหรือตะคอก เงียบไม่พูด ขว้างปาสิ่งของ แสดงกิริยาบึ้งตึง กระพริบกระพือด กรอกตาไปมา กอดคอ ก้าวร้าว ร้องไห้ 3) ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการเสริมสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น (interpersonal relationship immunity) ได้แก่ การเป็นผู้ฟังที่ดี การเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น การรับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น การวางตัวอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ การใช้การสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดี และการสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

1.2 ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านพฤติกรรมเอื้อสังคม (prosocial behaviour immunity) หมายถึง พฤติกรรมในการช่วยเหลือ (helping) การแบ่งปัน (sharing) การเห็นใจผู้อื่น (empathic concern) ความร่วมมือ (cooperating) การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (providing information)

1.3 ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคม (social problem decision making immunity) หมายถึง การคิดวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหา การตัดสินใจแก้ปัญหา และการคำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา

2. กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยน (adaptive psychological strategy) หมายถึง กลยุทธ์ที่เน้นการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเดิมหรือสภาพแวดล้อมใหม่ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เผชิญ มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนากระบวนการคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ภายใต้ขอบเขตของกลไกทางจิตวิทยาที่พัฒนาขึ้น โดยมีแผนการหรือโครงสร้างทางความคิดที่ประยุกต์ใช้ความรู้และแนวคิดทฤษฎีจิตวิทยาเพื่อปรับความคิดและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลให้บรรลุผล ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำหลักการ แนวคิดทฤษฎีการรู้คิด แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม และแนวคิดทฤษฎีการเผชิญปัญหาเชิงรุก มาสังเคราะห์และพัฒนาเป็น

กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยน ได้แก่ 1) กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนด้านการรู้คิด 2) กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนด้านการสื่อสาร และ 3) กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนด้านการเผชิญปัญหาเชิงรุก โดยอาศัยแนวคิด adaptive strategy making ของ Andersen and Nielsen (2009) เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนากลยุทธ์เชิงปรับเปลี่ยน และประยุกต์ใช้ขั้นตอนการดำเนินงานจาก Adaptive Strategies Model ของ Abrahams and Bragg (2020). ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการรับรู้ตามสภาพจริง (face the reality) 2) ขั้นการวิเคราะห์มุมมองและความสามารถ (vision and capabilities) 3) ขั้นการวางแผน (build the iteration plan) 4) ขั้นลงมือปฏิบัติ (implement iteration) 5) ขั้นการวัด ประเมิน ทบทวนและปรับปรุงแก้ไข (measure, review and Adaptation) มาวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่ประกอบด้วย ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการตระหนักรู้ตนเอง ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการควบคุมอารมณ์ ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการติดต่อสื่อสารทางบวก ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านพฤติกรรมเอื้อสังคม และภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคม

3. กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนด้านการรู้คิด (adaptive psychological cognitive strategy) หมายถึง กลยุทธ์ที่ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีการรู้คิด (cognitive theory) โดยมีแนวคิดที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด การวิเคราะห์ข้อมูล การใช้เหตุผลเพื่อวางแผน กำหนดแนวทางการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการตัดสินใจแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา

4. กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนด้านการสื่อสาร (adaptive psychological communication strategy) หมายถึง กลยุทธ์ที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม (social cognitive learning theory) มีแนวคิดที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกโดยการเรียนรู้จากการสังเกต การเลียนแบบ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและบริบทแวดล้อมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยการสังเกต จดจำ เลียนแบบและปฏิบัติตอบสนองต่าง ๆ จนเกิดพฤติกรรมใหม่ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นความใส่ใจ (attention) 2) ขั้นกระบวนการเก็บจำ (retention) สังเกตและบันทึกสิ่งที่สังเกตด้วยวิธีการของตนเอง 3) ขั้นกระบวนการเลียนแบบ (reproduction) การนำสิ่งที่บันทึกไว้กลับมาใช้รูปแบบของตนเอง 4) ขั้นกระบวนการจูงใจ (motivation) การได้รับแรงเสริมรางวัล คำชมเชย จะช่วยในการควบคุมพฤติกรรมได้ดียิ่งขึ้น กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนด้านการสื่อสารมีส่วนสำคัญต่อผู้ส่งสาร สาร และผู้รับสาร

5. กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนด้านการเผชิญปัญหาเชิงรุก (adaptive psychological proactive coping strategy) หมายถึง กลยุทธ์ที่ประยุกต์มาจากแนวคิดทฤษฎีการจัดการปัญหา (coping theory) เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนการประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและวางแผนรับมือกับปัญหาด้วยตนเอง อาจรวมถึงการขอความช่วยเหลือหรือขอคำแนะนำจากผู้อื่น เพื่อให้ตนเองพร้อมรับมือกับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย 1) การตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหา (problem awareness) 2) การกำหนดกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา (strategic planning) 3) การวางแผนกลยุทธ์ในการป้องกันปัญหา (preventive coping) 4) การขอความช่วยเหลือและขอคำปรึกษา (instrument support seeking) โดยการขอความช่วยเหลือจากบุคคลที่เข้าใจปัญหา การมีมุมมองที่หลากหลายในการแก้ปัญหาจากการพูดคุยปรึกษากับครู และปรึกษากับคนที่ไว้ใจ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ในรูปแบบ Exploration Sequential Design (Three-Phase Design) (Creswell & Creswell, 2023) ผู้วิจัยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ระยะที่ 2 การสร้างแบบวัดภูมิคุ้มกันทาง

สังคมและกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยน ระยะที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อประเมินผลของการใช้กลยุทธ์ และ 4) การตีความผลการวิจัย (interpret results)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนนานาชาติโรงเรียนที่ 1 และโรงเรียนนานาชาติโรงเรียนที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 525 คน

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ 1 เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายใช้ในการศึกษาภูมิคุ้มกันทางสังคม จำนวน 182 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงจากประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายได้มาจากกลุ่มที่ 1 ที่มีคะแนนภูมิคุ้มกันทางสังคมต่ำสุดจนถึงคะแนนลำดับที่ 40 จำนวน 40 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มทดลองได้รับกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยน ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับกลยุทธ์ใด ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษา และกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย ดำเนินการทดลองตั้งแต่วันที่ 4 พฤศจิกายน 2567 – 11 ธันวาคม 2567 สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง และติดตามผล 1 เดือน ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้รับการพิทักษ์สิทธิโดยผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถปฏิเสธหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยน (adaptive psychological strategy)

ตัวแปรตาม ได้แก่ ภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย ภูมิคุ้มกันด้านการตระหนักรู้ตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการติดต่อสื่อสารทางบวก ด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ด้านพฤติกรรมเอื้อสังคม และด้านการตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยสร้างแบบวัดตามแนวคิดของ Weekley and Ployhart (2006) โดยสร้างเป็น situational test โดยกำหนดสถานการณ์และมี 3 ตัวเลือก เพื่อให้ นักเรียนเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก แบบวัดดังกล่าว มีจำนวนสถานการณ์ทั้งสิ้น 45 สถานการณ์ และกำหนดเกณฑ์ให้การให้คะแนนดังนี้

1 คะแนน หมายถึง การมีภูมิคุ้มกันทางสังคมในระดับต่ำ มีแนวโน้มตอบสนองต่อสถานการณ์ด้วยความคิดหรือพฤติกรรมที่อ่อนไหว ขาดการควบคุมอารมณ์ หลีกเลียง หรือไม่สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

2 คะแนน หมายถึง การมีภูมิคุ้มกันทางสังคมในระดับปานกลาง เริ่มมีการรับมือกับสถานการณ์ได้ในระดับหนึ่ง สามารถควบคุมอารมณ์หรือปรับตัวได้บ้าง แต่ยังไม่มั่นคงหรือยังขาดมุมมองเชิงบวกในบางจุด

3 คะแนน หมายถึง การมีภูมิคุ้มกันทางสังคมในระดับสูง มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถจัดการตนเองและสถานการณ์ได้ดี แสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การคิดบวก และมีแนวโน้มตอบสนองต่อสถานการณ์อย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม

แบบวัดภูมิคุ้มกันทางสังคมมีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ ภูมิคุ้มกันด้านการตระหนักรู้ตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการติดต่อสื่อสารทางบวก ด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ด้านพฤติกรรม

เอื้อสังคม และด้านการตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคม โดยแบบวัดทั้งหมดได้ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.058 - 0.979 และ ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.895 ตัวอย่างแบบวัดภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ดังแสดงดังนี้

Guidelines:

1. Read each scenario carefully.
2. Choose the response that best reflects your feelings or actions.
3. Complete all questions.
4. Answer truthfully - there are no right or wrong answers.

Situations (Self-Awareness Immunity)	Choice 1	Choice 2	Choice 3
What do you think if your friend does not want you to join the group for the assignment?	They don't want me	That's okay. I can join another group	I don't mind
When your teacher congratulates you on your good work in class. How do you feel?	Don't believe	Normal	Proud
Your accent is different from the rest of your class. A friend keeps teasing you to make everyone laugh. How do you feel?	Upset	Embarrassed	It's ok

2. กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ แนวคิดทฤษฎีและวิธีดำเนินการ โดยค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.66 – 1.00

เพื่อให้บรรลุผลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิดทฤษฎีการรู้จักตนเอง แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ ปัญหาสังคม และแนวคิดทฤษฎีการเผชิญปัญหาเชิงรุก มาสังเคราะห์และพัฒนาเป็นกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยน ได้แก่ 1) กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนด้านการรู้จักตนเอง 2) กลยุทธ์เชิงปรับเปลี่ยนด้านการสื่อสาร 3) กลยุทธ์เชิงปรับเปลี่ยนด้านการเผชิญปัญหาเชิงรุก มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้น ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ กฎระเบียบ การมีส่วนร่วมและบทบาทของผู้เข้าร่วมการทดลองและบทบาทของผู้วิจัย เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมรวมถึงการประเมินความรู้ ความเข้าใจก่อนการร่วมทำกิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ การรู้จักตนเอง การเรียนรู้ปัญหาสังคม การจัดการปัญหา โดยการใช้กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนมาประยุกต์และพัฒนากลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนด้านการรู้จักตนเอง กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนด้านการสื่อสาร กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนด้านการเผชิญปัญหาเชิงรุก โดยใช้โมเดลกลยุทธ์ในการปรับเปลี่ยนของ Abrahams and Bragg (2020) ในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและใช้เทคนิคต่างๆ ให้สอดคล้องกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในแต่ละด้าน โดยมีขั้นตอนการ ดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 ขั้นการรับรู้ตามสภาพจริง
- 1.2 ขั้นการวิเคราะห์มุมมองและความสามารถ
- 1.3 ขั้นการวางแผน
- 1.4 ขั้นลงมือปฏิบัติ
- 1.5 ขั้นการประเมินและปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประเมินผล การสรุปผลการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัย ร่วมกับการที่ผู้วิจัยให้การเสริมแรงและให้กำลังใจในการเสริมสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนในการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี มีการให้นักเรียนได้ประเมินตนเองหลังการเรียนรู้ว่าได้รับความรู้ ประสบการณ์และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในอนาคตได้มากน้อยเพียงใด และผู้วิจัยประเมินผล โดยการสังเกตความตั้งใจความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อประเมินประสิทธิผลของการใช้กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยน

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจากโครงการวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต หมายเลขรับรอง T010/67P เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2567 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยเพื่อขอความยินยอมจากผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนก่อนดำเนินการวิจัยและผู้วิจัยอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย การรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถปฏิเสธหรือถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติ จำนวน 2 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 182 คน ($n = 182$) ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
2. ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติพาราเมตริก ได้แก่ การทดสอบการกระจายตัวของข้อมูล (normality test) โดยใช้ Shapiro-Wilk test และการทดสอบความแปรปรวนของการวัดซ้ำ (assumption of compound symmetry) โดยใช้ Mauchly's W test เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงของสถิติพาราเมตริก
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนภูมิคุ้มกันทางสังคมของกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way ANOVA with repeated measures) และวิเคราะห์ในลักษณะเดียวกันสำหรับกลุ่มควบคุม เพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่ม
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ (Two-way ANOVA with repeated measures)

ผลการวิจัย

1. ภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติ จำนวน 182 คน รายด้านและรวมด้าน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติโรงเรียนของทั้ง 2 โรงเรียน ($n=182$) รายด้านและโดยรวม

ภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับ ประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนนานาชาติ	นักเรียนโรงเรียนนานาชาติ ($n=182$)		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	แปลผล
ด้านการตระหนักรู้ตนเอง	2.30	.41	ปานกลาง
ด้านการควบคุมอารมณ์	2.38	.48	มาก
ด้านการติดต่อสื่อสารทางบวก	2.51	.30	มาก
ด้านการเสริมสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น	2.30	.33	ปานกลาง
ด้านพฤติกรรมเอื้อสังคม	2.49	.38	มาก
ด้านการตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคม	2.39	.30	มาก
โดยรวม	2.41	.32	มาก

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 1 พบว่า ภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติทั้ง 2 โรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 2.41, SD = .32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการติดต่อสื่อสารทางบวก ($M = 2.51, SD = .30$) รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมเอื้อสังคม ($M = 2.49, SD = .38$) ด้านการตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคม ($M = 2.39, SD = .30$) และด้านการควบคุมอารมณ์ ($M = 2.38, SD = .48$) ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับมาก ขณะที่ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ($M = 2.30, SD = .41$) และด้านการเสริมสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ($M = 2.30, SD = .33$) อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการแสดงพฤติกรรมเชิงบวกในระดับที่ดี อย่างไรก็ตาม ยังมีบางด้านที่ควรได้รับการส่งเสริมเพิ่มเติม โดยเฉพาะด้านการตระหนักรู้ตนเองและการสร้างสัมพันธ์ภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาภูมิคุ้มกันทางสังคมในระยะยาว

2. ภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนนานาชาติโรงเรียนที่ 1 ของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยรวมและรายด้าน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังการติดตามผล โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางที่มีการวัดซ้ำ (Two-Way ANOVA Repeated Measurement) ($n=20$)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการตระหนักรู้ตนเอง	การวัดก่อน หลัง และการติดตามผล (Main effect)	1.903	1.675	1.136	84.010	$p < .001$
	ปฏิสัมพันธ์ (Interaction)	1.887	1.675	1.126	83.317	$p < .001$
	ความคลาดเคลื่อน	.0861	63.658	.014		
2. ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการควบคุมอารมณ์	การวัดก่อน หลัง และการติดตามผล (Main effect)	1.108	1.257	.882	47.277	$p < .001$
	ปฏิสัมพันธ์ (Interaction)	1.334	1.257	1.061	56.830	$p < .001$
	ความคลาดเคลื่อน	0.892	47.754	.019		

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
3. ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้าน การสื่อสารทางบวก	การวัดก่อน หลัง และการ ติดตามผล (Main effect)	.632	1.628	.388	17.624	$p < .001$
	ปฏิสัมพันธ์ (Interaction)	.459	1.628	.282	12.791	$p < .001$
	ความคลาดเคลื่อน	1.346	61.872	.022		
4. ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้าน การเสริมสร้างความสัมพันธ์ ที่ดีกับบุคคลอื่น	การวัดก่อน หลัง และการ ติดตามผล (Main effect)	1.566	1.404	1.116	44.213	$p < .001$
	ปฏิสัมพันธ์ (Interaction)	1.849	1.404	1.317	52.199	$p < .001$
	ความคลาดเคลื่อน	1.346	53.341	.025		
5. ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้าน พฤติกรรมเอื้อสังคม	การวัดก่อน หลัง และการ ติดตามผล (Main effect)	.753	1.413	.533	18.556	$p < .001$
	ปฏิสัมพันธ์ (Interaction)	.773	1.413	.547	19.049	$p < .001$
	ความคลาดเคลื่อน	1.541	53.688	.029		
6. ภูมิคุ้มกันทางสังคมด้าน การตัดสินใจแก้ปัญหาทาง สังคม	การวัดก่อน หลัง และการ ติดตามผล (Main effect)	1.087	1.347	.807	27.026	$p < .001$
	ปฏิสัมพันธ์ (Interaction)	1.293	1.347	.960	32.162	$p < .001$
	ความคลาดเคลื่อน	1.528	51.196	.030		
รวม 6 ด้าน	การวัดก่อน หลัง และการ ติดตามผล (Main effect)	1.123	1.341	.838	319.513	$p < .001$
	ปฏิสัมพันธ์ (Interaction)	1.187	1.341	.885	337.547	$p < .001$
	ความคลาดเคลื่อน	0.134	50.954	.003		

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ของภูมิคุ้มกันทางสังคมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง การควบคุมอารมณ์ การสื่อสารทางบวก การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น พฤติกรรมเอื้อสังคม และการตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคม รวมทั้งคะแนนรวม พบว่า main effect ของการวัดก่อน-หลัง-ติดตามผล และ ปฏิสัมพันธ์ interaction effect มีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน, $F > 12.79$, $p < .001$ โดยมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองและหลังการติดตามสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนนานาชาติ จำนวน 182 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนนานาชาติมีระดับภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 2.41$, $SD = .32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการติดต่อสื่อสารทางบวก ($M = 2.51$, $SD = .30$) รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมเอื้อสังคม ($M = 2.49$, $SD = .38$) ด้านการตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคม ($M = 2.39$, $SD = .30$) และด้านการควบคุมอารมณ์ ($M = 2.38$, $SD = .48$) ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับมาก ขณะที่ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ($M = 2.30$, $SD = .41$) และด้านการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ($M = 2.30$, $SD = .33$) อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม พบว่า กลยุทธ์พัฒนาขึ้นโดยบูรณาการแนวคิดทฤษฎีการรู้คิด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และแนวคิดการเผชิญปัญหาเชิงรุกเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนในบริบทของโรงเรียนนานาชาติ ดังนี้

กิจกรรมครั้งที่ 1-2 การปฐมนิเทศ ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ของการเข้าร่วมโครงการ การมีส่วนร่วมและบทบาทหน้าที่ของนักเรียนแต่ละคน รวมทั้งสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียนด้วยกิจกรรมละลายพฤติกรรม และในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการตระหนักรู้ตนเอง มุ่งเน้นการรู้จักและเข้าใจความคิด ความรู้สึกและความต้องการของตนเองและบุคคลอื่น โดยใช้บัตรภาพแสดงอารมณ์ต่าง ๆ และให้ระบุอารมณ์ตามภาพที่ปรากฏ

กิจกรรมครั้งที่ 3-4 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการควบคุมอารมณ์ ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมการสังเกตอารมณ์ การควบคุมอารมณ์ การเขียน coping card รวมถึงการฝึกทักษะการผ่อนคลาย

กิจกรรมครั้งที่ 5-6 การเสริมสร้างความสามารถในการติดต่อสื่อสารทางบวก ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมต้นไม้แห่งความภาคภูมิใจ กิจกรรมไหมพรมสัมพันธ์ โดยมุ่งเน้นการใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสมในการสื่อสาร อาทิ การทักทาย การกล่าวขอบคุณ ขอโทษ รวมทั้งการสื่อสารทางลบ เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างการสื่อสารทางบวกและทางลบ

กิจกรรมครั้งที่ 7-8 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการสร้างเสริมสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น โดยใช้กิจกรรม My Space และกิจกรรม Are you ok? เพื่อฝึกการเป็นผู้ฟังที่ดี การเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น การรับรู้ความคิด ความรู้สึกและต้องการของผู้อื่น การวางตัวอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ การใช้การสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี และการสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

กิจกรรมครั้งที่ 9-10 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยใช้กิจกรรมพรมวิเศษ ที่ออกถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น การแบ่งปัน การเห็นใจผู้อื่น ความร่วมมือ การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

กิจกรรมครั้งที่ 11-12 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมด้านการตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคม โดยใช้กิจกรรม “Good choice or Emotional choice” เพื่อให้ นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา แสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหา การตัดสินใจแก้ปัญหา การคำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา และการป้องกันปัญหา โดยให้นักเรียนเขียนผังความคิด (mind map) จากการเรียนรู้ และนำเสนอ พร้อมทั้งร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ผู้วิจัยกล่าวสรุปและขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และแจกสติ๊กเกอร์ให้นักเรียนนำไปติดที่ scale ความพึงพอใจต่อกิจกรรมในครั้งนี้ ความพึงพอใจน้อยที่สุด (0 คะแนน) ความพึงพอใจมากที่สุด (10 คะแนน)

3. การพัฒนาภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง การควบคุมอารมณ์ การสื่อสารทางบวก การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น พฤติกรรมเอื้อสังคม และการตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการวัดก่อน-หลัง-และการติดตามผล โดยผลการวิเคราะห์ ANOVA แสดงให้เห็นว่า main effect และ interaction effect ของทุกด้านมีค่า F สูงและมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) สอดคล้องกันทั้ง 6 ด้าน รวมถึงคะแนนรวม ซึ่งสะท้อนว่าการจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมที่ใช้มีผลต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยยืนยันว่าโปรแกรมที่นำมาใช้สามารถเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในหลายมิติได้จริง และผลลัพธ์ยังคงอยู่แม้หลังการติดตามผล แสดงถึงประสิทธิผลของกลยุทธ์เชิงพฤติกรรมและการเรียนรู้ที่ออกแบบมาอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพบว่าภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนนานาชาติจำนวน 182 คน มีภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับสูง ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนในบริบทโรงเรียนนานาชาติมีความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ทางสังคม มีทักษะในการควบคุมอารมณ์ การสื่อสารกับผู้อื่น และการตัดสินใจในสถานการณ์ทางสังคมได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากลักษณะการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนนานาชาติที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ควบคู่กับการพัฒนาทางวิชาการ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงออกทางความคิด และเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการตระหนักรู้ตนเองและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ (social and emotional learning: SEL) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการสะท้อนคิดต่อประสบการณ์ของตนเองมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการปรับตัวของผู้เรียน (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning [CASEL], 2020) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับการศึกษาของ ยุติชน บุญเทศ (2563) ที่พบว่า การพัฒนาทักษะชีวิตและการตระหนักรู้ศักยภาพของตนเองช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดการอารมณ์และความเครียด รวมทั้งสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชน

2. การพัฒนากลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในงานวิจัยครั้งนี้ ประยุกต์ใช้แนวคิดจากทฤษฎีการรู้คิด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม และแนวคิดการเผชิญปัญหาเชิงรุก โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถตระหนักรู้และปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดของตนเอง ควบคู่กับการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางสังคมและการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น แนวทางดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการควบคุมอารมณ์ การสื่อสารเชิงบวก และการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1986) ที่อธิบายว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการรู้คิด พฤติกรรม และบริบททางสังคม รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการกำกับตนเอง (self-regulation) และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (Beck, 2011) นอกจากนี้ แนวคิดการเผชิญปัญหาเชิงรุกยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถคาดการณ์ปัญหาทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นและเตรียมความพร้อมในการจัดการกับสถานการณ์ดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม (Aspinwall & Taylor, 1997) ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของ วัฒนา พองโนนสูง (2558) ที่อธิบายว่า ภูมิคุ้มกันทางสังคมเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถป้องกันตนเองจากความไม่มั่นคงและความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะทางจิตสังคมที่เหมาะสม

3. ผลการทดลองพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนมีระดับภูมิคุ้มกันทางสังคมหลังการทดลองและหลังการติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ เช่น การสะท้อนความคิด การอภิปรายการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแสดงบทบาทสมมติ และ

การวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคม ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดเชิงเหตุผลและพิจารณาผลกระทบของการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ กระบวนการดังกล่าวส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการกำกับตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของภูมิคุ้มกันทางสังคม (Masten, 2014) ผลการวิจัยในครั้งนี้อย่างสอดคล้องกับการศึกษาหลายงานที่พบว่าโปรแกรมที่มุ่งพัฒนาทักษะการรู้คิดและการกำกับตนเองสามารถช่วยเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวทางสังคมและลดพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนได้อย่างมีนัยสำคัญ (Durlak et al., 2011) ในขณะเดียวกัน ภัทรชัย อุทาพันธ์ และคณะ (2564) ได้อธิบายว่า บุคคลที่มีภูมิคุ้มกันทางสังคมจะสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เข้าใจปัญหาทางสังคม และเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ ภายหลังจากทดลอง ผู้วิจัยได้สนทนากลุ่มกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและได้เรียนรู้จากมุมมองที่หลากหลายของเพื่อนร่วมกลุ่ม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจอารมณ์และมุมมองของผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาทางสังคมอย่างมีเหตุผล ขณะเดียวกัน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องยังสะท้อนให้เห็นว่าหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีพัฒนาการด้านการควบคุมอารมณ์ การแสดงความคิดเห็น และการใช้เหตุผลในการตัดสินใจที่เหมาะสมมากขึ้น ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (experiential learning) และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสามารถช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนากลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนที่ประยุกต์ใช้แนวคิดทางจิตวิทยาการรู้คิด การเรียนรู้ทางสังคม และการเผชิญปัญหาเชิงรุก มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนนานาชาติ และสามารถเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม ทั้งในด้านการรู้คิด การสื่อสาร และการเผชิญปัญหาเชิงรุก โดยส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการตระหนักรู้ตนเอง ควบคุมอารมณ์ สื่อสารเชิงบวก และตัดสินใจแก้ปัญหาทางสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งทักษะดังกล่าวถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการปรับตัวและการดำรงชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม ได้สะท้อนคิด และนำทักษะไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง เป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคมอย่างยั่งยืน และเอื้อต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยที่มุ่งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนนานาชาติเท่านั้นผู้ที่จะนำงานวิจัยนี้ไปประยุกต์จะต้องพิจารณาบริบทต่าง ๆ ของนักเรียนประกอบด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการติดตามผล การใช้กลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนในระยะยาว (longitudinal study) เพื่อประเมินความยั่งยืนของกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียน โดยควรติดตามผลในทุก 3 เดือน หรือ 6 เดือน หลังการใช้กลยุทธ์ เพื่อศึกษาความต่อเนื่องและผลลัพธ์เชิงพฤติกรรมที่แท้จริง

2. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังโรงเรียนนานาชาติที่มีความหลากหลายของบริบทภายใน เช่น ความแตกต่างของสัดส่วนนักเรียนต่างชาติ ระบบหลักสูตร (เช่น British, IB, American) หรือบริบททางวัฒนธรรมภายในโรงเรียน เพื่อให้สามารถประเมินประสิทธิผลของกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเชิงปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของนักเรียนในบริบทที่แตกต่างกันภายในกลุ่มโรงเรียนนานาชาติได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3. ในอนาคต ควรพัฒนากลยุทธ์ทางจิตวิทยาเพื่อพัฒนาภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นอื่น เช่น ทั้งในระบบโรงเรียนไทยและโรงเรียนนานาชาติ

4. โรงเรียนควรกำหนดนโยบายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการสื่อสาร การควบคุมอารมณ์ การสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม

เอกสารอ้างอิง

- ภัทรชัย อุทาพันธ์, พระมหาสัจจารักษ์ ปาลโก (ไร่สงวน), อภิชาติ เหม้อยโสสง, อาทิตย์ ผ่านพูล, สมควร ขาสะโปน, และศักติพงษ์ โสภาร. (2564). รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น. สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. <https://yri.mbu.ac.th/wp-content/uploads/2023/02/%E0%B8%A0%E0%B8%B1%E0%B8%97%E0%B8%A3%E0%B8%8A%E0%B8%B1%E0%B8%A2-%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81-%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1-6.pdf>
- ยุตติชน บุญเทศ. (2563). แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายการศึกษาอริยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 8(3), 169–180. <https://journal.bkkthon.ac.th/upload/doc/spit/51/files/Vol8%20No3-15.pdf>
- วัฒนา พองโนนสูง. (2559). การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น จากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน กรณีศึกษาคลองสองต้นนุ่น. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 9(2), 1092–1104. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/66982>
- Abrahams, S., & Bragg, S. (2020). *Adaptive strategy*. Progenuity. <https://www.progenuity.com.au/adaptive-strategy>
- Aspinwall, L. G., & Taylor, S. E. (1997). A stitch in time: Self-regulation and proactive coping. *Psychological Bulletin*, 121(3), 417–436. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.121.3.417>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Beck, J. S. (2011). *Cognitive behavior therapy: Basics and beyond* (2nd ed.). Guilford Press.
- Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. (2020). *What is social and emotional learning?* CASEL. <https://caseL.org>
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2023). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (6th ed.). SAGE Publications.

- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405-432.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x>
- Gupta, T., & Nebhinani, N. (2020). Building Psychological Immunity in Children and Adolescents. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health* 16(2), 1-12. <https://doi.org/10.1177/0973134220200201>
- Masten, A. S. (2014). Global Perspectives on Resilience in Children and Youth. *Child Development*, 85, 6-20. <https://doi.org/10.1111/cdev.12205>
- Mukhtarova, B. D. (2023). Ways of Developing Cultural Immunity of Students in Classroom and Extracurricular Activities. *International Interdisciplinary Research Journal*, 2(5), 566-569.
<https://journal.univerpublishing.org/index.php/synergy/article/view/1824/1594>
- Weekley, J. A., & Ployhart, R. E. (2006). *Situational judgment tests: Theory, measurement, and application*. Lawrence Erlbaum Associates.
-